

3.5. Ijtimoiy tarmoq bizning shaxsiyatimizga qanday ta'sir qiladi?

Psixologlar Facebook kabi onlayn ijtimoiy tarmoq saytlaridan foydalanish bizning shaxsiyatimizni shakllantirishi va aks ettirishi mumkinligini aniqladilar. 13 yoshdan 18 yoshgacha bo'lgan Xitoyda o'spirinlarni olib borgan bir tadqiqot shuni ko'rsatdiki, Internetdan foydalanish uchun ortiqcha vaqt juda ko'p tashvishlarga olib keldi va Internetda ancha kam vaqt o'tkazgan o'smirlar bilan taqqoslaganda depressiya uchrash holatlari yuqoriligi aniqlangan (Lam & Peng, 2010). Boshqa tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, ijtimoiy tarmoqlardan yuqori darajada foydalanish psixologik farovonlikni pasaytiradi (biz o'zimizni qanday baxtli his qilayapmiz) va do'stlarimiz hamda romantik sheriklarimiz bilan muloqot sifati pasayishi kuzatiladi (Bler, Kreyg, Pepler va Konnolli, 2008; Xuang, 2010a; Kross va boshq., 2013).

Qo'shma Shtatlardagi kollej o'quvchilari o'rtasida o'tkazilgan onlayn so'rovnoma shuni ko'rsatdiki, ota-onalari bilan telefonda suhbatlashishga vaqt ajratganlar, ijtimoiy tarmoq saytlari orqali ota-onalar bilan aloqada bo'lgan o'quvchilarga qaraganda ular bilan shaxsiy va qo'llab-quvvatlovchi munosabatlarga ko'proq qoniqish hosil qilishgan. Bundan tashqari, muloqot qilgan kollej o'quvchilari ularning ota-onalari bilan ijtimoiy tarmoq saytlarida yolg'izlik, xavotir va ota-onalari bilan bo'lgan munosabatlardagi ziddiyatlar haqida xabar berilgan (Gentzler, Oberhauzer, Westerman va Nadorff, 2011).

Niderlandiya, Serbiya, Gonkong va Koreya singari turli mamlakatlarda o'tkazilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, ijtimoiy tarmoqlardan haddan tashqari ko'p foydalanganligi to'g'risida xabar berganlar, undan kam foydalanadiganlarga qaraganda ko'proq yolg'iz, ichkari va o'z qadr-qimmati past (Baek). Bae, & Jang, 2013; Milosevich-Dordevich va Zezelj, 2013; Muusses, Finkenauer, Kerkhof, & Billedo, 2014; Yao va Zhong, 2014). Internetda juda ko'p vaqt sarflash, giyohvandlik singari qaramlikka olib kelishi mumkin, bu alkohol,

giyohvandlik yoki qimor o'yinlariga addiksiyani olib kelishi mumkin. Haddan tashqari onlayn foydalanish miyaning depressiya va zo'riqish simptomlari kuchayishi isbotlangan (Mosher, 2011).

Ijtimoiy tarmoq saytlari bizning shaxsiy xususiyatlarimizga ta'sir qilishdan tashqari, ularni aks ettirishi mumkin. Sharqiy, ham G'arbiy madaniyatlarda o'tkazilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, ko'proq vertikal va narsistik bo'lganlar (real bo'lmagan o'z-o'zini anglash tushunchasiga ega bo'lganlar) ushbu shaxsiy xarakter yuqori ball to'plamaganlarga qaraganda Facebook-dan ko'proq foydalanishgan. Narsistroq o'spirinlar Facebook-ni tez-tez yangilab turishlari mumkin edi (Kuo & Tang, 2014; Michikyan, Subrahmanyam va Dennis, 2014; Ong va boshq., 2011; Panek, Nardis, & Konrath, 2014; Qish va boshqalar) al., 2014).

Boshqa tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ijtimoiy tarmoq saytlaridan yuqori darajada foydalanilganlar past darajadagi foydalanuvchilarga qaraganda ko'proq ekstremal, yangi tajribalarga ochiq, o'z qadr-qimmati va ijtimoiy munosabatlar qobiliyatlarini pastroq, vijdonli va hissiy barqarorligi pasayganligi aniqlandi. (Blackhart, Ginette, Fitzpatrick, & Williamson, 2014; Correa, Hins ley, & de Zuniga, 2010; Mehdizadeh, 2010; Papastylianou, 2013; Ross, Orr, Sisic, Arseneault, Simmering, & Orr, 2009; Vays, 2014 ; Wilson, Fornasier, & White, 2010). Uyali telefon foydalanuvchilari o'rtasidagi shaxsiy farqlar ham topildi. Avstraliyadagi o'smirlar va kattalar bilan olib borilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, ekstremallar va o'zini o'zi anglash qobiliyati yuqori bo'lgan shaxslar ushbu xususiyatlar bo'yicha past ko'rsatkichlarga qaraganda qo'ng'iroq qilish va qo'ng'iroq ohanglari va fon rasmlarini o'zgartirishga ko'proq vaqt sarflashgan. Tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, nevrotik, vijdonli va uyatchan bo'lgan shaxslar qaraganda kamroq nevrotik va vijdonsizroq bo'lganlar telefonlarida ko'p vaqt yozishgan (Bardi va Brady, 2010; Butt va Fillips, 2008; Uolsh, Uayt, Koks, & Young, 2011). Va nihoyat, Internet-trolling bilan shug'ullanadigan odamlarning shaxslilik xususiyatlari: tahqirlovchi va kamsituvchi izohlar yozib, boshqalarni ataylab xafa qilish, ta'qib

qilishga uringanlar. Dalillar shuni ko'rsatadiki, trollar asosan o'rtacha yoshi 29 bo'lgan erkaklar bo'lib, ular sadizm xususiyati yuqori bo'lgan shaxslar edi. Ular boshqalarni kamsitish va azoblash orqali o'zlarini yaxshi his qiladilar. (Buckels, Trapnell, & Paulhus, 2014; Lyuis, 2014).

Nazorat savollari:

1. Indivud, shaxs, individuallik tushunchalarining mazmunini bayon eting.
2. Shaxsni o'rganish tarixida qanday asosiy bosqichlar mavjud? Sanab o'ting.
3. Shaxs taraqqiyotining davrlarga bo'linishi haqida qanday ma'lumotlarga egasiz?
4. E. Erikson konsepsiyasiga ko'ra shaxs shakllanishi qanday bosqichlarni o'z ichiga oladi?
5. Shaxsning faolligi deganda nimani tushunasiz?
6. Frustratsiya tushunchasiga ta'rif bering.
7. Shaxs yo'naltirilganligi tushunchasini bayon eting.
8. Shaxsning ijtimoiylashuvi deganda nimani tushunasiz
9. Ijtimoiy tarmoq bizning shaxsiyatimizga qanday ta'sir qiladi?